

Ehdollisen vankeuden oheisseuraamukset

Lausuntotiivistelmä

Mietintöjä ja lausuntoja 17/2018

Ehdollisen vankeuden oheisseuraamukset

Lausuntotiivistelmä

Oikeusministeriö

ISBN PDF: 978-952-259-693-2

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, julkaisutuotanto

Helsinki 2018

Kuvailulehti

Julkaisija	Oikeusministeriö	17.5.2018	
Tekijät	Tuuli Herlin		
Julkaisun nimi	Ehdollisen vankeuden oheisseuraamukset Lausuntotiivistelmä		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Oikeusministeriön julkaisu 17/2018		
Diaari/hankenumero	OM 1/61/2016	Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
ISBN PDF	978-952-259-693-2	ISSN PDF	1798-7105
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-693-2		
Sivumäärä	42	Kieli	suomi
Asiasanat	Rangaistukset, rangaistusten täytäntöönpano, rikosoikeus, rikosentekijät, valvonta, yhdyskuntapalvelu, päihdehuolto		
Tiivistelmä <p>Oikeusministeriön asettaman työryhmän mietintö Ehdollisen vankeuden oheisseuraamukset (Mietintöjä ja lausuntoja 2/2018) julkaistiin 2.3.2018. Työryhmä ehdottaa oheisseuraamusjärjestelmää kehitettäväksi niin, että nuorten lisäksi myös 21 vuotta täyttäneinä rikoksen tehneet voitaisiin tuomita valvontaan. Ehdotettava valvonta vastaisi kestoaltaan ja sisällöltään nykyistä nuorten valvontaa, joten siihen sisältyisi aina valvontatapaamisia. Muuta mahdollista sisältöä olisivat esimerkiksi uusintarikollisuutta ehkäisevät toimintaohjelmat. Ehdotettavaan valvontaan voitaisiin liittää lisäksi kuntoutusta tai avohoitoa. Kysymys olisi yleensä päihdeongelman hoidosta, ja se edellyttäisi rikosentekijän suostumusta.</p> <p>Työryhmä ehdottaa myös oheisseuraamuksena tuomittavan yhdyskuntapalvelun enimmäistuntimäärän nostoa nykyisestä.</p> <p>Oikeusministeriö on saanut ehdotuksesta 25 lausuntoa. Lausunnonantajien yleisarviot mietinnöstä ovat myönteisiä: ehdotettavaa valvontaa pidetään hyvin perusteltuna lisänä oheisseuraamusten kokonaisuuteen. Usea lausunnonantaja esittää kuitenkin muutosehdotuksia esimerkiksi valvonnan tuomitsemisen edellytyksiin. Myös valvonnan ehtojen rikkomiselle toivotaan tuntuvampaa sanktiota. Lausunnoissa kiinnitetään lisäksi huomiota seuraamusselvitysten asemaan tulevassa järjestelmässä, päihdekuntoutuksen saatavuuteen ja valvontaseuraamuksen mahdolliseen syrjivyyteen. Ehdotettavan valvonnan asema seuraamusjärjestelmässä ja järjestelmän pirstaloituminen askarruttavat joitakin lausunnonantajia.</p> <p>Lausunnonantajat kannattavat yleisesti yhdyskuntapalvelun tuntimäärän nostoa nykyisestä 90 tunnista ehdotettuun 120 tuntiin.</p>			
Kustantaja	Oikeusministeriö		
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Justitieministeriet	17.5.2018	
Författare	Tuuli Herlin		
Publikationens titel	Tilläggsåtgärder i samband med villkorligt fängelse Sammandrag av utlåtanden		
Publikationsseriens namn och nummer	Justitieministeriets publikation 17/2018		
Diarie- /projektnummer	OM 1/61/2016	Tema	Betänkanden och utlåtanden
ISBN PDF	978-952-259-693-2	ISSN PDF	1798-7105
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-693-2		
Sidantal	42	Språk	finska
Nyckelord	straff, verkställighet av straff, straffrätt, gärningsmän, övervakning, samhällstjänst, missbrukarvård		
Referat	<p>Justitieministeriets arbetsgruppsbetänkande Tilläggsåtgärder i samband med villkorligt fängelse (Betänkanden och utlåtanden 2/2018) publicerades den 2 mars 2018. Arbetsgruppen föreslår att systemet med tilläggsåtgärder ska kompletteras så att förutom unga förbrytare kan även den som hade fyllt 21 år när han eller hon begick brottet dömas till övervakning. Den föreslagna övervakningen ska till längden och innehållet motsvara nuvarande övervakning av unga och alltid inbegripa övervakarmöten. Till övervakningen kan därtill höras till exempel åtgärdsprogram för förebyggande av återfall i brott. Till den föreslagna övervakningen kan också ingå rehabilitering eller öppen vård. I allmänhet skulle det vara fråga om vård av missbruksproblem och förutsätta gärningsmannens samtycke.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår också att det maximala timantalet för samhällstjänst som döms ut som tilläggsåtgärd ska höjas.</p> <p>Justitieministeriet fick 25 utlåtanden om betänkandet. Remissinstanserna förhåller sig i allmänhet positivt till betänkandet. Den föreslagna övervakningen anses vara ett väl motiverat tillägg till systemet med tilläggsåtgärder. Flera av remissinstanserna föreslår dock ändringar i bl.a. villkoren för att kunna döma ut övervakning. Det önskas också att sanktionen för brott mot villkoren för övervakningen ska vara mer kännbar. I utlåtandena fästs dessutom uppmärksamhet vid påföljdsutredningarnas ställning i det nya systemet, tillgången på missbrukarrehabilitering och om den föreslagna övervakningsåtgärden kan leda till diskriminering. Vissa av remissinstanserna funderade på den föreslagna övervakningens ställning i påföljdssystemet och om den leder till splittring av systemet.</p> <p>Remissinstanserna understödde i allmänhet förslaget om att höja timantalet för samhällstjänst från nuvarande 90 timmar till 120 timmar.</p>		
Förläggare	Justitieministeriet		
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

JOHDANTO	8
1 Lausunnonantajien yleisarviot ehdotuksista.....	11
1.1 Lausunnonantajien arviot.....	11
2 Yksityiskohtaiset arviot ehdotuksista	15
2.1 Valvonnan tuomitsemisen edellytykset	15
2.1.1 Rikosten uusiminen.....	15
2.1.2 Ehdollisen vankeuden riittämättömyys rangaistuksena ja uusintarikollisuuden ehkäiseminen	17
2.1.3 Rikoksentehtäjäyhteyden yhdenvertaisuus	19
2.2 Valvonnan sisältö	20
2.2.1 Hoito ja kuntoutus	20
2.2.2 Valvottavan ryhmän erityispiirteet	22
2.3 Valvonnan asema seuraamusjärjestelmässä.....	23
2.4 Seuraamukset ehtojen rikkomisesta	24
2.5 Seuraamusselvitykset	26
2.6 Yhdyskuntapalvelun tuntimäärä	28
2.7 Ehdotusten kustannukset.....	29
2.8 Valvonta ja koeaika	31
3 Muita arvioita ja ehdotuksia.....	33
3.1 Seuraamusjärjestelmää koskevia ehdotuksia	33
3.2 Yksittäisiä arvioita ja ehdotuksia	36
Liite	39

JOHDANTO

Oikeusministeriö asetti 25 päivänä marraskuuta 2016 työryhmän, jonka tehtäväksi se antoi selvittää mahdollisuuksia ehdollisen vankeusrangaistuksen vaikuttavuuden tehostamiseen sekä ehdollisen ja ehdottoman vankeuden välisen porrastuksen vähentämiseen. Työryhmän oli selvitettävä ja arvioitava ehdollisen vankeuden tehostamista oheisseuraamusjärjestelmää kehittämällä sekä laadittava ehdotukset tarvittaviksi lainsäädännön muutoksiksi. Työryhmän asettaminen perustui pääministeri Juha Sipilän hallituksen strategiseen hallitusohjelmaan.

Työryhmän puheenjohtajaksi nimitettiin hallitusneuvos Ulla Mohell oikeusministeriön kriminaalipoliittiselta osastolta ja varapuheenjohtajaksi lainsäädäntöneuvos Jussi Matikkala oikeusministeriön lainvalmisteluosastolta. Työryhmän jäseniksi nimitettiin poliisiylitarkastaja Sami Ryhänen sisäministeriön poliisiosastolta, kihlakunnansyyttäjä Johanna Hakanen Helsingin syyttäjänvirastosta, kärjätuomari Mikko Sihvola Vantaan kärjäoikeudesta, erityisasiantuntija Tiina Vogt-Airaksinen Rikosseuraamuslaitoksesta, johtaja Tapio Lappi-Seppälä Helsingin yliopiston Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutista, asianajaja Mikko Ruuttunen Suomen Asianajajaliitosta sekä hallitusneuvos Anne Hartoneva ja erikoissuunnittelija Tuuli Herlin oikeusministeriön kriminaalipoliittiselta osastolta. Herlin määrättiin toimimaan myös työryhmän sihteerinä.

Ulla Mohellin siirryttyä eläkkeelle oikeusministeriö nimitti 11.9.2017 Jussi Matikkalan työryhmän puheenjohtajaksi.

Työryhmä arvioi useita vaihtoehtoisia ratkaisuja oheisseuraamusjärjestelmän kehittämiseksi. Eri vaihtoehtoja punnittuaan työryhmä päätyi ehdottamaan oheisseuraamuksena tuomittavan valvonnan käyttöalan laajentamista nykyisestä niin, että se tulisi koskemaan myös 21 vuotta täyttäneenä rikoksen tehneitä. Ehdotettavan valvonnan sisältö vastaisi pääpiirteissään nuorten valvonnan sisältöä, mutta siihen voitaisiin liittää myös kuntoutusta tai avohoitoa. Yleensä kysymys olisi päihdeongelman hoidosta. Lisäksi työryhmä ehdotti oheisseuraamuksena tuomittavan yhdyskuntapalvelun enimmäistuntimäärän nostamista nykyisestä. Työryhmän mietintö Ehdollisen vankeuden

oheisseuraamukset (Mietintöjä ja lausuntoja 2/2018) julkaistiin maaliskuun 2 päivänä 2018.

Oikeusministeriö pyysi kevättalvella 2018 mietinnöstä lausunnon yhteensä 37 taholta. Ministeriöön toimitettiin 25 lausuntoa. Seuraavat viranomaiset, järjestöt ja asiantuntijat antoivat mietinnöstä lausunnon:

Eduskunnan oikeusasiamies

Sisäministeriö

Valtiovarainministeriö

Vaasan hovioikeus

Itä-Suomen hovioikeus

Helsingin hovioikeus

Helsingin käräjäoikeus

Varsinais-Suomen käräjäoikeus

Lapin käräjäoikeus

Pirkanmaan käräjäoikeus

Valtakunnansyyttäjänvirasto

Rikosseuraamuslaitos

Kuntaliitto / sosiaali- ja terveysasiat

Keskusrikospoliisi

Poliisihallitus

Helsingin poliisilaitos

Suomen Lakimiesliitto

Suomen Asianajajaliitto

A-klinikkasäätiö

Kriminaalihuollon tukisäätiö KRITS ry

Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry

Suomen syyttäjäyhdistys ry

Suomen tuomariliitto ry

Turun yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta, professori Jussi Tapani

Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta, professori Minna Kimpimäki

Rikosseuraamuslaitoksen antamaan lausuntoon on koottu eri rikosseuraamusalueiden ja laitoksen yksittäisten virkamiesten arvioita ehdotuksesta, joten rikosseuraamusalueiden lausuntoja ei käsitellä tiivistelmässä erikseen.

Pyydettyjen lausuntojen lisäksi oikeusministeriö sai ehdotuksesta lausunnon oikeustieteen lisensiaatti Timo Antero Lehtoselta.

Tiivistelmän liitteenä on luettelo tahoista, joilta lausunto pyydettiin.

1 Lausunnonantajien yleisarviot ehdotuksista

Lausunnonantajien yleisarviot työryhmän mietinnöstä olivat myönteisiä: lähes kaikissa lausunnoissa pidettiin ehdollisen vankeuden oheisseuraamusten kehittämistä ehdotetulla tavalla tarpeellisenä. Lausunnoissa kannatettiin sekä harkinnanvaraista ehdollisen vankeuden valvontaa 21 vuotta täyttäneenä rikoksen tehneille että oheisseuraamuksena tuomittavan yhdyskuntapalvelun enimmäistuntimäärän korotusta.

Usea lausunnonantaja esitti kuitenkin vaihtoehtoja ja ehdotti täsmennyksiä esimerkiksi työryhmän ehdottamille aikuisten valvonnan tuomitsemisen edellytyksille, vaikka sinänsä kannattikin ehdotusta. Lisäksi valvonnan ehtoja rikkoville kaivattiin ehdotettua tehokkaampia sanktioita. Myös ehdotettu hoito tai kuntoutus herätti esimerkiksi seuraamuksen mahdollisesti syrjivään luonteeseen tai hoitoon pääsyyn liittyvää huolta. Osa lausunnonantajista pohti laajemminkin ehdotettavan valvonnan asemaa seuraamusten ankaruutta vertailtaessa tai esitti seuraamusjärjestelmää koskevia uudistusehdotuksia.

1.1 Lausunnonantajien arviot

Helsingin hovioikeus toteaa, että työryhmä on mietinnön mukaan pohtinut monia erilaisia vaihtoehtoja ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksena. Valitut keinot ovat hovioikeuden näkemyksen mukaan perustellut ja hovioikeus kannattaa ehdotusta valittujen oheisseuraamusten osalta. Ehdollisen vankeuden ohella tuomittavalla 21 vuotta täyttäneen rikosentekijän valvonnalla pyritään ennen kaikkea ehkäisemään henkilön syyllistymistä uudestaan rikoksiin ja valvonnalla on siten ennen kaikkea sosiaalistava tavoite. Tavoite uusien rikosten ehkäisemisestä on kannatettava ja puoltaa valvonnan lisäämistä oheisseuraamukseksi.

Vaasan hovioikeus pitää työryhmän mietinnössä ehdotettuja ehdollisen vankeusrangaistuksen oheisseuraamuksia koskevia uudistuksia kannatettavina. Työryhmän ehdotukset ovat sinällään asianmukaisia ja tarpeellisia. Esitys mahdollistaa tarkoituksenmukaisen ja oikeudenmukaisen rangaistuksen määräämisen eri tilanteissa

Itä-Suomen hovioikeus pitää työryhmän mietinnössä ehdotettuja uudistuksia kannatettavina. Hovioikeuden käsityksen mukaan sekä oheisseuraamuksena tuomittavan yhdyskuntapalvelurangaistuksen enimmäistuntimäärän korottaminen että valvonnan

määrääminen ehdollisen vankeuden ohessa 21 vuotta täyttäneille mahdollistavat tarkoituksenmukaisen ja oikeudenmukaisen rangaistuksen määräämisen eri tilanteissa ja näin edesauttavat rangaistuksen erityisestävää vaikutusta.

Helsingin käräjäoikeus pitää ehdotettuja muutoksia rikoslain 6 luvun 10 §:ään (Ehdollisen vankeuden oheisseuraamukset) kannatettavina. Työryhmän ehdottama rikoslain 6 luvun 10 § uusi 2 momentti, jonka nojalla tuomioistuin voisi määrätä myös yli 21-vuotiaan rikoksentehtäjän ehdollisen vankeusrangaistuksen lisäksi valvontaan, on hyödyllinen lisäys seuraamusjärjestelmäämme.

Varsinais-Suomen käräjäoikeus toteaa yleisesti, että se pitää ehdotettuja muutoksia sinänsä myönteisinä, sillä erilaisiin tilanteisiin soveltuvien seuraamusvaihtoehtojen laajentuminen helpottaisi kussakin tapauksessa oikeudenmukaisimman ja vaikuttavimman seuraamuksen löytämistä. Samoin on niin, että erityyppisten yhdyskuntaseuraamusten käyttöä on mietinnössä ansiokkaasti esiintuoduin perustein pidettävä useimmiten ehdottomasti perustellumpana kuin ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomitsemista, milloin se suinkin on mahdollista. Mietinnössä ehdotettuihin muutoksiin sisältyy kuitenkin käräjäoikeuden käsityksen mukaan eräitä seikkoja, joihin tulisi jatkovalmistelussa kiinnittää huomiota.

Pirkanmaan käräjäoikeuden mukaan on pohdittava, onko ehdollisen ja ehdottoman vankeuden jyrkkää porrasta loivennettava kuten mietinnössä esitetään. Onko rikoksen uusimisriski suurempi silloin, kun parin ehdollisen rangaistuksen jälkeen uusijalle on odotettavissa ehdoton vankeus, kuin että on vielä mahdollisuus uuteen ehdolliseen vankeuteen valvontoiheen?

Valtakunnansyyttäjänvirasto pitää molempia ehdotuksia lähtökohtaisesti kannatettavina. Työryhmän mietintö sisältää seikkaperäistä pohdintaa paitsi ehdotetuista uudistuksista myös yhdyskuntaseuraamuksista laajemminkin.

Rikosseuraamuslaitoksen lausunnon laatimiseen osallistuneet rikosseuraamusalueiden virkamiehet pitivät ehdotusta ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksista tervetulleena mahdollisuutena, vaikkakin hankkeessa nähtiin myös uhkia taikka vaikeasti saavutettavissa olevia tavoitteita. Uusi oheisseuraamus toisi ehdollisten kanssa työskentelyyn lisää vaikuttavuutta, kun tavoitteena olisi lyhyiden vankeusrangaistusten vähentäminen ja tuomittujen sosiaalisen selviytymisen kohentaminen. Keskeinen esiin noussut huolenaihe rikosseuraamusalueiden lausunnoissa oli uuteen seuraamukseen tuomittavien todennäköinen päihdeongelma, joka merkittävällä tavalla vaikeuttaisi valvonnan täytäntöönpanoa.

Turun yliopiston oikeustieteen professori Jussi Tapanin näkemyksen mukaan työryhmä on tehnyt erinomaista työtä, ja ehdotetut muutokset ovat perusteltuja. Muutos-ehdotusten tueksi on esitetty seikkaperäiseen analyysiin pohjautuvat argumentit, ja perusteluissa on kuvattu selkeästi, millaisten seikkojen katsotaan ohjaavan esimerkiksi ehdotettuja uusia lajinvalintatilanteita.

Suomen Asianajajaliiton mukaan työryhmä on tehnyt hyvää työtä ja ehdotetut muutokset ovat perusteltuja.

Suomen Lakimiesliitto pitää ehdotusta ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksia koskevaksi lainsäädännöksi yleisesti ottaen kannatettavana. Ehdotus madaltaa ehdollisen ja ehdottoman vankeuden välistä kynnystä ja mahdollistaa aiempaa tehokkaamman puuttumismekanismien erityisesti päihdeongelmaisten rikostentekijöiden elämäntilanteeseen. Oheisseuraamuksien valikoiman laajennus lisää ehdollisen vankeusrangaistuksen vaikuttavuutta ja sitä kautta se myös lisää rikosten yleis- ja erityisestä vyyttä. Samalla se laajentaa tuomioistuinten rangaistusseuraamusharkintaa ja antaa siihen käytännön työvälineitä.

Suomen tuomariliiton näkemyksen mukaan valvonnan asema rangaistusjärjestelmässä vaikuttaa mietinnön perusteella epäselvältä. Tuomariliitto toteaa, että rangaistusjärjestelmä on muiltakin osin monipolvinen ja moniportainen ja kehottaa harkitsemaan kokonaisuudistusta, jossa uudelleen määriteltäisiin ankaroituvan rangaistuslajiportaikon eri rangaistusten suhdetta toisiinsa.

Kriminaalihuollon tukisäätiö KRITS arvioi ehdotuksen lähtökohtaisesti ankaroittavan seuraamusjärjestelmää. Säätiö pitää kuitenkin ehdotusta perusteltuna, koska se lisää kuntoutuspainotteisuutta.

Keskusrikospoliisi pitää työryhmän ehdotusta hyvänä ja kannattaa sitä. Työryhmä on perustellut ehdotuksensa laajasti ja asiantuntevasti ja ehdotusta voidaan pitää myös rikollisuuden kehityksen huomioon ottavana.

Poliisihallitus pitää ehdotettuja muutoksia kannatettavina. Tavoiteltujen vaikutusten saavuttamisen kannalta on keskeistä myös, että ehdollisen vankeusrangaistuksen oheisseuraamuksia tullaan soveltamaan käytännössä johdonmukaisella tavalla.

Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry pitää ehdotuksen tavoitteita kannatettavina. Oikein tehtynä ehdotuksen keskeisten ideoiden toimeenpanosta seuraa vankilapäivien rakentava ja tarkoituksenmukainen vähentyminen. Lisäksi rikosten uusiminen vähennee.

Oikeustieteen lisensiaatti Timo Lehtonen ei kannata ehdotettavaa valvontaa. Hänen arvionsa mukaan uudistus vaikuttaa tältä osin byrokraattiselta ja varsin kalliiltakin.

2 Yksityiskohtaiset arviot ehdotuksista

2.1 Valvonnan tuomitsemisen edellytykset

Osa lausunnonantajista esitti muutoksia työryhmän ehdottamiin valvonnan tuomitsemisen edellytyksiin, vaikka piti valvonnan laajentamista aikuisiin lähtökohtaisesti perusteltuna uudistuksena. Kritiikkiä kohdistui erityisesti rikoksen uusimiseen valvonnan tuomitsemisen edellytyksenä. Rikoksentehtäjän päihdeongelman nähtiin joissakin lausunnoissa johtavan perusteettomasti muita syytettyjä ankarampaan kohteluun seuraamusjärjestelmässä.

2.1.1 Rikosten uusiminen

Helsingin hovioikeus esittää harkittavaksi, tulisiko valvonnan tuomitsemisen oheisseuraamuksena olla mahdollista myös ilman aikaisempia rikoksia, jos seuraamusselvityksen perusteella valvonnan määrääminen olisi uusien rikosten ehkäisemiseksi aiheellista. Tekijän elämäntilanne voi olla selvityksen perusteella sellainen, että riski uusien rikosten tekemiseen on suuri, vaikka tekijää ei olisi aikaisemmin tuomittu rikoksista.

Helsingin kärjäoikeus pitää perusteltuna työryhmän tekemää rajausta, jonka mukaan ensikertaiset ovat ehdotetun valvonnan ulkopuolella. Kärjäoikeus arvioi valvonnan tulevan harkittavaksi varsin monessa tapauksessa, kun valvonnan määrääminen ehdotetuin tavoin olisi mahdollista ehdollisen vankeuden pituudesta riippumatta.

Varsinais-Suomen kärjäoikeus on kiinnittänyt huomiota valvonnan tuomitsemiselle ehdotettuihin kriteereihin, missä harkinnassa keskeisimmäksi on nostettu tekijän aikaisempi rikollisuus. Tältä osin käytännön ongelmia saattaisi ilmetä ainakin kahdessa suhteessa. Ensinnä sen paremmin kärjäoikeudella kuin syyttäjälläkään ei ole muutoin kuin erikseen Oikeusrekisterikeskukselta selvittämällä mahdollisuutta saada tietoa syytetyn aikaisemmista sakkorangaistukseen johtaneista rikoksista. Aikaisemman rikollisuuden selvittämisen lähtökohtana käytännössä toimii näin ollen ainoastaan hänen rikosrekisterin otteensa ja siltä ilmenevät aikaisemmat vankeusrangaistukset. Rangaistuksen lajivalinta (ankaran) sakkorangaistuksen ja ehdollisen vankeusrangaistuksen välillä saattaa kuitenkin jossain määrin tuomioistuini- ja tuomarikohtaisesti vaihdella, mikä johtaisi mahdollisesti epäjohtonmukaisuuteen siinä suhteessa, missä vaiheessa valvonnan tuomitsemisen mahdollisuus myöhemmistä rikoksista ylipäätään ajankohtaistuisi.

Suomen Lakimiesliiton mukaan jatkovalmistelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, miksi ensikertalaiset on lainkohdan sanamuodossa ja perusteluissa jätetty kokonaan valvonnan soveltamisalasta. Voimassa olevan rikoslain 6 luvun 10 §:n mukaan oheisseuraamuksen tuomitseminen ei edellytä rikoksentekijältä aikaisempaa rikollisuutta. Esimerkiksi liikenne rikoksissa oheisseuraamuksen käyttö ehdollisen vankeusrangaistuksen ohessa on vakiintunut oikeuskäytännössä. Lakimiesliitto toteaa, että muun muassa monet huumausaine- ja väkivaltarikokset ovat myös laadultaan sellaisia, että rikoksentekijä olisi tarkoituksenmukaista tuomita jo ensikertalaisena ehdollisen vankeusrangaistuksen ohessa valvontaan. Lakimiesliitto pitää tarkoituksenmukaisina, että valvontarangaistuksen soveltamisala on samansisältöinen kuin muiden oheisseuraamusten ja että siten soveltamisala laajennetaan koskemaan myös ensikertalaisia. Myös yhdenvertaisuusperiaatteen mukaista olisi, että valvonnan edellytykset olisivat sekä alle 21-vuotiailla sekä yli 21-vuotiailla samat, vaikka valvonnan sisältö olisikin nuorilla erilainen kuin aikuisilla.

Myös *Kriminaalihuollon tukisäätiö KRITS* kiinnittää huomiota siihen, että oheisseuraamuksena tuomittavan uuden valvonnan kohderyhmäksi ovat valikoituneet toistuvasti rikoksiin syyllistyneet yli 21-vuotiaat. Ensi kertaa rikokseen syyllistyneet saattavat kuitenkin tarvita kuntotutusta. Säätiö ei pidä hyvänä, että ensikertalaiset on kategorisesti suljettu ehdotuksen ulkopuolelle. Säätiö katsoo, että työryhmän pohdinnan mukaisesti esimerkiksi ensimmäisen käytännössä pitkän ehdollisen tuomion erityisesti törkeistä pahoinpitelyistä ja seksuaalirikoksista saaneet olisi ollut hyvä sisällyttää ehdotukseen.

Suomen tuomariliitto kiinnittää huomiota siihen, että valvontaa on tarkoitettu käytettäväksi nimenomaan rikoksenuusijoille tuomittavien ehdollisten rangaistusten tehosteena. Perusteluissa on jopa nimenomaisesti tuotu esiin (s. 61), että ”ensikertaiset syytetyt” rajautuisivat valvonnan ulkopuolelle. Perusteluissa lausutun mukaan valvonnan perusteiden (”tekijän aikaisempi rikollisuus, hänen henkilökohtaiset olonsa sekä rikokseen johtaneet syyt”) tulisi kaikkien olla samanaikaisesti käsillä. Perustelulausumista (s. 50 ja 61) on pääteltävissä, että keskeinen asema valvonnan tarvetta arvioitaessa on aiempiin rikoksiin syyllistymisellä. Toisaalta samoissa yhteyksissä olevat perustelulausumat viittaavat siihen, että valvontaan tuomitseminen tapahtuu kokonaisharkinnan perusteella. Tällaisen kokonaisharkinnan suorittamisen kanssa sopii varsin huonosti yhteen se, että jonkin yksittäisen perusteen puuttuminen voisi estää valvontaan.

Mietinnössä ei ole liiton näkemyksen mukaan esitetty vakuuttavia perusteluja sille, miksi valvonta ei voisi tulla kysymykseen, vaikka jotakin yksittäistä säännöksessä mainittua perustetta ei olisikaan käsillä. Tietyissä rikoslajeissa uusimisriskin voidaan kokemukseräisesti todeta olevan korkeahko jo ensimmäisestä rikoksesta alkaen. Esi-merkkinä voidaan mainita vaikkapa tilanteet, joissa on kysymys huumausaineiden tai

päihdyttävien muuntohuumeiden tilaamisesta postitseinternetin välityksellä. Nimenomaan ensi kertaa ehdolliseen vankeuteen tuomittavien rikoksenteekijöiden kohdalla valvonnasta voisi myös olla konkreettisempaa hyötyä rikosten uusimisriskin vähentäjänä kuin jo aiemmin useisiin rikoksiin syyllistyneiden kysymyksessä ollessa.

Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnan professori Minna Kimpimäki toteaa esitetyn muutoksen erityisestävien tavoitteiden näkyvän siinä, että valvontaan määräämistä harkittaessa huomiota kiinnitettäisiin ensisijaisesti henkilön aikaisempaan rikollisuuteen ja elämäntilanteeseen, ei niinkään tuomittavana olevan rikoksen vakavuuteen. Työryhmän julkilausumana lähtökohtana olisi, että ensikertalaiset rajattaisiin valvonnan ulkopuolelle. Aikuisten valvonta ei siten ainakaan lähtökohtaisesti soveltuisi esimerkiksi tapaukseen, jossa henkilö tuomitaan ensikertalaisena vaikkapa väkivalta-, seksuaali- tai talousrikoksesta lähellä ehdollisen vankeuden tuomitsemisen ylärajaa olevaan rangaistukseen. Ehdotettu muutos ei siksi vastaa siihen työryhmän perustamisen taustalla olleeseen ongelmaan, ettei pitkää ehdollista vankeutta ole pidetty riittävän tuntuvana rangaistuksena vakavaksi koetusta rikoksesta.

2.1.2 Ehdollisen vankeuden riittämättömyys rangaistuksena ja uusintarikollisuuden ehkäiseminen

Vaasan hovioikeus toteaa, että esityksen mukaan valvontaa koskevalla uudistuksella ei ole tarkoitus yleisesti ankaroittaa tai lieventää rangaistustasoja. Hovioikeuden käsityksen mukaan valvontaa ei ole tarpeen ottaa käyttöön ehdollisen rangaistuksen riittämättömyyttä koskevin perustein. Lähtökohdaksi voidaan ottaa se erityisestävä kriteeri, että valvonta on tarpeen uusien rikosten ehkäisemiseksi. Valvonta olisi omiaan ehkäisemään uusintarikollisuutta niissä tapauksissa, joissa henkilö on jo aiemmin toistuvasti tuomittu ehdolliseen vankeusrangaistukseen ja hänen rikoskäyttäytymistään ohjaa vaikea päihdeongelma

Eduskunnan oikeusasiamies toteaa, että ehdotettu oheisvalvonta olisi hoidollisista elementeistään huolimatta osa rangaistusta. Tämä puoltaisi sitä, että oheisvalvontaa koskevan rikoslain säännökseen sisällytettäisiin ehdollisen vankeuden riittämättömyyttä koskeva vastaava maininta kuin muidenkin oheisseuraamusten kohdalla (rikoslaki 6 luku 10 §:n 1 momentti).

Ehdollisen vankeusrangaistuksen riittävyden arvioinnissa, vaikka näkökulma olisikin ennen muuta yleisestävä, olisi luonnollista kiinnittää huomiota myös esimerkiksi siihen, sitoutuuko rikoksenteekijä ponnistelemaan päästäkseen eroon päihdeongelmaansa oheisvalvonnan yhteydessä. Ehdollisen rangaistuksen riittävyden kannalta valvontaan ja hoitoon sitoutuminen merkitsisivät vaivaa ja vastuunottoa, joilla selvästi olisi rangaistusarvoa.

Eduskunnan oikeusasiamies huomauttaa myös, että tuomarilta vaadittava ajatus- ja perusteluprosessi saattaisi ehdotettujen säännösten soveltamisessa olla varsin hankala tilanteessa, jossa on selvää, ettei pelkkä ehdollinen rangaistus tekijän aikaisemman rikollisuuden vuoksi voi tulla kysymykseen. Ehdollisen rangaistuksen riittävyttä arvioidessaan tuomari voisi pohtia oheisseuraamuksina sakkoa ja yhdyskuntapalvelua, mutta oheisvalvonnan mahdollisuutta hän ei ehdotettujen säännösten mukaan voisikaan tarkastella kokonaisrangaistuksen riittävyden kannalta vaan ainoastaan ”tehosteena” ja ”uusien rikosten ehkäisemisen tarpeen kannalta”.

Eduskunnan oikeusasiamiehen arvion mukaan tuomitsemiskriteerien epäyhtenäisyys heikentäisi rangaistusharkinnan johdonmukaisuutta ja saattaisi vähentää rangaistuskäytännön ennustettavuutta. Jatkovalmistelussa on syytä edelleen pohtia, tulisiko myös oheisvalvonnan kohdalla yhtenä soveltamiskriteerinä kuitenkin mainita myös ehdollisen rangaistuksen riittämättömyys.

Eduskunnan oikeusasiamies arvioi lisäksi, ettei uusimisriskin vähentämiseen pyrkiviin rangaistusmuotoihin ole syytä suhtautua kielteisesti ainakaan silloin, kun kysymys on rikosentekijän suostumukseen perustuvista rangaistukseen sisältyvistä hoidollisista elementeistä. Päihdeongelmien hoitoon liittyvällä tekijäkeskeisyydellä ja erityisestävyydellä voidaan nähdä olevan rikosten torjunnan kannalta perusteltu sijansa rangaistusjärjestelmässä.

Rikosseuraamuslaitoksen lausunnossa uusimisriskiin liittyvää tuomitsemisen tarkoituksenmukaisuusharkintaa pidettiin hyvänä.

Suomen tuomariliitto kiinnittää huomiota siihen, että mietinnössä painotetaan yhtäältä erityisestäviä näkökohtia, jotka ilmenevät selkeästi ehdotetuista säännöksistäkin. Ehdotetun rikoslain 6 luvun 10 §:n 2 momentin mukaan 21 vuotta täyttäneenä rikoksen tehneen valvontaan tuomitseminen edellyttäisi sitä, että valvonta olisi tarpeen uusien rikosten ehkäisemiseksi. Toisaalta mietinnön perusteluissa (esim. s. 61 ja 62) tuodaan esiin näkemys, jonka mukaan valvonnalla tehostettu ehdollinen rangaistus voisi tulla kysymykseen ehdottoman vankeusrangaistuksen tai sen sijasta tuomitsevan yhdyskuntapalvelun tai vankeusrangaistuksen vaihtoehtona. Kuitenkaan mietinnössä ei ehdoteta valintaa ehdollisen ja ehdottoman vankeuden välillä koskevan rikoslain 6 luvun 9 §:n muuttamista. Mietinnön perusteluissa (s. 63) on myös todettu, ettei valvontaa koskevalla uudistuksella ole tarkoitus yleisesti ankaroittaa tai lieventää rangaistustasoja.

2.1.3 Rikoksentekijöiden yhdenvertaisuus

Vaasan hovioikeuden mukaan valvontaa koskevan uudistuksen tultua voimaan lainsoveltajan tulisi yhdenvertaisuuden näkökulmasta kiinnittää tietyissä tilanteissa erityistä huomiota siihen, ettei seuraamuksen ankaruuteen liiaksi vaikuttaisi se seikka, että kyseessä on päihdeongelmainen henkilö. Tällainen tilanne olisi käsillä ainakin silloin, jos samasta menettelystä ei-päihdeongelmainen voitaisiin tuomita ehdolliseen vankeuteen ilman valvontaa ja päihdeongelmainen sen sijaan ankarampaan rangaistukseen eli valvottuun ehdolliseen vankeuteen, sekä silloin, jos ei-päihdeongelmainen voitaisiin tuomita ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksena yhdyskuntapalveluun, mutta päihdeongelmaiselle ei voitaisi tuomita oheisseuraamuksena yhdyskuntapalvelua edellytysten puuttuessa, jolloin valvottu ehdollinen vankeus ja oheissakko tai ehdoton vankeusrangaistus voisi olla ainoa vaihtoehto.

Eduskunnan oikeusasiamiehen näkemyksen mukaan rangaistuksen yhteyteen määrättävä valvonta lisäisi rangaistusvaihtoehtoja ja voisi sen vuoksi edistää myös yhdenvertaisuutta. Yhdenvertaisuuden kannalta on voitu pitää ongelmallisena, ettei vakavista päihdeongelmista kärsivien henkilöiden arvioida suoriutuvan yhdyskuntapalvelusta. Näin ollen heidät saatetaan tuomita ehdottomaan vankeuteen vastaavassa tilanteessa, jossa yhdyskuntapalveluun soveltuvalle vastaajalle tuomitaan yhdyskuntapalvelua. Mikäli päihdeongelmainen henkilö on varaton, oheissakon tuomitseminenkin saattaa viedä hänet vankilaan. Tällaisten rikoksentekijöiden kohdalla ehdollinen vankeusrangaistus, johon liittyisi oheisseuraamuksena valvontaa päihdehoitoineen, saattaisi joissain tapauksissa olla tarkoituksenmukaisin seuraamus.

Suomen Asianajajaliiton mukaan on huomioitava, ettei lain soveltaminen valvonnan osalta tulisi johtamaan siihen, että seuraamus olisi ankarampi päihdeongelmaisten rikoksentekijöiden osalta. Rangaistuksen tasapuolisuusongelma on läsnä erityisesti tilanteessa, jossa yhdyskuntapalvelu soveltuu oheisseuraamukseksi ei-päihdeongelmaiselle rikoksentekijälle, mutta päihdeongelma johtaa usein siihen, ettei yhdyskuntapalvelua voida käyttää ja ehdottoman vankeuden soveltaminen on lähempänä. Varattoman päihdeongelmaisen kohdalla tilanne johtaa helposti vielä siihen, että tuomittu oheissakko muunnetaan maksamattomana vankeudeksi. Päihdeongelmaisen kohdalla raja ehdottoman ja ehdollisen vankeusrangaistuksen välillä muodostuu kohtuuttoman suureksi.

A-klinikkasäätiö pitää ehdotuksen riskinä, että seuraamukset kiristyvät sosiaalisesti valikoivasti: päihdeiden ongelmakäyttö ennustaa parhaiten kohderyhmän tulevaakin rikollista käyttäytymistä, joten suunniteltu oheisseuraamuksin tehostettu ehdollinen vankeus kohdentuu käytännössä lähinnä ja vain päihdeongelmaisiin lainrikkojiin. Täl-

löin tulisi miettiä, onko se linjassa sen rikosoikeusperiaatteen kanssa, ettei seuraamuksen perusteena voi olla henkilön terveydentilaan liittyvä seikka (s. 49), samoin sitä, onko ehdotus enää esitetyn suhteellisuusperiaatteen mukainen.

Oikeustieteen lisensiaatti Timo Lehtonen katsoo, että uusklassisen rikosoikeuden opista on Suomessa etäännytty jo varsin kauas, kun yhdyskuntaseuraamusten käyttöalaa on laajennettu. Rikoksenteikijän henkilökohtaiset ominaisuudet tai olosuhteet voivat olennaisesti vaikuttaa seuraamuksen sisältöön. Voidaan kysyä, onko rikoksenteikijöiden yhdenvertaisen kohtelun ja rangaistavuuden oikeutuksen kannalta edetty jo liiankin pitkälle.

Lehtonen toteaa, että päihdeongelmattomia voi olla esim. pitkiin ehdollisiin vankeusrangaistuksiin väkivalta- ja seksuaalirikoksista tuomituissa. Talousrikollisillakaan ei läheskään aina ole päihdeongelmaa. Kuten työryhmä toteaa, valvonta on seuraamuksena rikosoikeudellinen rangaistus. Voidaan kysyä, onko oikein, että vain päihdeongelmaista rangaistaan tällaisella erillisellä rangaistuksella. Riittääkö päihdeongelmaan kiistämättä liittyvä kohonnut rikoksen uusimisriski perusteeksi.

2.2 Valvonnan sisältö

2.2.1 Hoito ja kuntoutus

Rikosseuraamuslaitoksen lausunnossa esitetään huoli siitä, että valvontaan asetetuille ei olisi mahdollista saada kunnallisia päihdepalveluita johtuen mm. pitkistä jonotusajoista ja kuntien erilaisista kriteereistä hoitoon pääsulle.

Turun yliopiston oikeustieteen professori Jussi Tapani on työryhmän kanssa täysin samaa mieltä siitä, että päihdetyöhön ja -kuntoutukseen pitäisi kohdentaa vielä enemmän taloudellisia voimavaroja, koska tällöin kyettäisiin luomaan rikosoikeusjärjestelmän eri tasoilla kriminaalipoliittisesti vaikuttavia toimia.

Suomen Asianajajaliitto pitää valvonnan laajempaa käyttöä perusteltuna erityisesti tilanteessa, jossa rikoksenteikijällä on vakava päihdeongelma ja jonka ei päihdeongelman vuoksi voida katsoa suoriutuvan yhdyskuntapalvelusta ja joka hyötyisi päihdekuntoutuksesta osana rangaistusseuraamusta. Valvontaan ja hoitoon sitoutuminen edellyttävät rikoksenteikijältä vastuunottoa omasta elämästään ja vaivannäöllä on rangaistusarvoa. Varsinaisen valvonnan sisällön osalta tulisi arvioida vielä mahdollisia alueellisia eroja kuntoutus- ja hoitopalvelujen saatavuudessa.

Suomen Kuntaliitto pitää hyvänä, että valvonnan myötä laajemmalla joukolla päihdeongelmaisia on pääsy Rikosseuraamuslaitoksen palveluiden piiriin. Kuntaliiton näkemyksen mukaan palveluiden tarjoaminen nykyisten palvelujärjestelmien puitteissa voi olla haasteellista. Palveluiden saatavuudessa voi olla suuriakin alueellisia eroja. Jos henkilö on sitoutunut avohoitoon olisi tärkeää, että hän pääsisi siihen mahdollisimman nopeasti.

Kriminaalihuollon tukisäätiö KRITS esittää, että päihdekuntoutuksen lisäksi muutkin kuntoutustarpeet, kuten seksuaali- tai väkivaltarikoksista irtautumisen tuki tulisi huomioida ehdotuksessa. Säätiö esittää myös pohdittavaksi, onko ehdotettu avohoito riittävä vakavasti päihdeongelmaisille uusintarikollisuuden näkökulmasta.

Suomen tuomariliitto huomauttaa, että ehdotus ei sisällä säännöksiä, joiden nojalla päihdehuoltoa ja kuntoutusta järjestävät tahot (esimerkiksi päihdehuoltoa päihdehuoltolain nojalla tarjoavat kunnat) velvoitettaisiin erikseen ottamaan huomioon yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 60 §:n 3 momentissa ehdotetut kuntoutustarpeet ja -muodot. Näin ollen esimerkiksi maksusitoumuksen myöntäminen kuntoutukseen tai hoitoon jäisi viime kädessä järjestämisvelvollisen tahon kuten kunnan harkintaan. Tämä on varsin ongelmallista senkin vuoksi, että tuomitun velvollisuutena on noudattaa rangaistusajan suunnitelmaa ja sen osana myös siinä asetettua velvollisuutta osallistua kuntoutukseen tai hoitoon.

Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnan professori Minna Kimpimäki pitää työryhmän ehdotusta aikuisten valvonnasta on kannatettavana sillä perusteella, että se laajentaa etenkin vaikeasti päihdeongelmaisten pääsyä Rikosseuraamuslaitoksen palveluiden piiriin. Nykyjärjestelmässä henkilöllä, joka on tuomittu vain ehdolliseen vankeuteen ilman oheisseuraamuksia, ei ole pääsyä Rikosseuraamuslaitoksen toimintaohjelmiin. Aikuisten valvonta voisikin tarjota vaihtoehtona silloin, jos henkilöä ei ole päihdeongelmansa vuoksi mahdollista määrätä ehdollisen vankeuden ohella yhdyskuntapalveluun. Myös mahdollisuus sisällyttää valvontaan julkisen tai yksityisen palveluntuottajan järjestämää kuntoutusta tai avohoitoa on perusteltu. Kun tällainen kuntoutus tai avohoito annetaan tavanomaisen palvelujärjestelmän puitteissa, merkitsee tämä kuitenkin sitä, että palvelujen saatavuudessa voi olla merkittäviäkin alueellisia eroja. Tätä ehdotusta onkin siksi tarpeen pohtia myös yhdenvertaisuusnäkökulmasta.

Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry pitää erityisen hyvänä, että ehdotuksessa on tunnistettu päihdeongelmat yhtenä oleellisena rikoskäyttäytymistä selittävänä tekijänä. Siksi on tarkoituksenmukaista, että päihdekuntoutus tai avohoito voidaan sisällyttää valvontaan (oheisseuraamus). Toisaalta työryhmän ehdotuksessa keskitytään päihdeongelmiin muiden rikoskäyttäytymistä selittävien tekijöiden jäädessä vähemmälle huomiolle. Esimerkiksi eriaisteiset mielenterveysongelmat sekä itsessään yhdessä muiden tekijöiden kanssa voivat ajaa yksilön rikosuralle. Alentunut kyky itsekontrolliin, joka

näky erilaisena riskikäyttäytymisenä, on myös merkittävä rikoskäyttäytymistä ennustava tekijä.

Demla huomauttaa myös, että ehdotuksessa ei riittävästi kanneta huolta hoitoon pääsyn ongelmista. Päihde- ja mielenterveysongelmien tehokas hoito vaatii sellaista hoitoketjujen integraatiota, joka siilomaisessa terveydenhuollossamme toteutuu huonosti. Tämä seikka on omiaan heikentämään ehdotuksen tavoitteiden toteutumista.

A-klinikkasäätiö muistuttaa, että prosessien yhteen sovittaminen seuraamuksen täytäntöönpanon ja sosiaali- ja terveydenhuollon tai käytännössä päihdehuollon kesken on tunnetusti vaativaa ja edellyttää ainakin sitä, että päihdekuntoutuksen tarve on yksiselitteisesti todettu ja että tuomittu on kuntoutukseen halukas. On myös huomattava, että päihdehuoltolain mukaiset kuntoutusmahdollisuudet vaihtelevat eri puolilla maata hyvinkin paljon.

2.2.2 Valvottavan ryhmän erityispiirteet

Rikosseuraamuslaitoksen lausunnossa esitetään pelko siitä, että valvontaan asetettuja olisi vaikea saada tulemaan valvontatapaamisiin. Keskeisenä riskinä resurssien riittävyyden ohella pidetään valvontaan valikoitumista. Asiakasryhmä olisi vaativa, heidän kykynsä pitää kiinni sovituista aikatauluista voisi olla rajallinen ja yhteydenpidossa valvojaan saattaisi ilmetä ongelmia. Kyseinen asiakasryhmä ei kuitenkaan olisi vieras Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöille. Haastavuudessaan kyseinen asiakasryhmä saattaa nykytilassa jäädä tarvitsemiensa palveluiden ulkopuolelle, koska pitkäjänteinen työskentely heidän kanssaan onnistuu vain harvoin. Todennäköisesti ainakin osa tuomituista voisi hyötyä ehdotetun kaltaisesta seuraamuksesta, kun ajatellaan sosiaalista selviytymistä.

Keskusrikospoliisi pitää valvonnan ulottamista myös yli 21-vuotiaisiin rikosentekijöihin hyvin perusteltuna myös siitä syystä, että tutkimusten mukaan yhteiskuntaan sopeutumista tukevat sosiaalityön palvelut eivät tavoita erityisesti niitä syrjäytyneitä tai syrjäytymisvaarassa olevia henkilöitä, jotka ovat jo ajautuneet rikolliseen elämäntapaan tai vakaviin riippuvuuksiin.

Helsingin poliisilaitoksen näkemyksen mukaan aktiivisella puuttumisella, kuten valvontatapaamisilla voidaan ainakin osaan useisiin rikoksiin syyllistyneiden henkilöiden elämäntilanteeseen vaikuttaa niin, että riski rikosten uusimisesta vähenee. Rikostutkimuksen yhteydessä ilmenee usein, että elämänhallintaan liittyvistä ongelmista kärsivä henkilö on itsekkin halukas pääsemään pois rikosten tekemisen rankasta arjesta. Osalla ongelmat ovat jo niin vaikeasti kasautuneita, ettei nykyisiä ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksia kannata heihin edes kohdistaa.

A-klinikkasäätiö pitää vaikeana arvioida, olisiko valvonta aikuisilla lainrikkojilla vaikuttavaa, kun ehdot täyttyvät lähinnä sellaisten henkilöiden kohdalla, joiden epäsosiaalinen elämäntapa on jo muodostunut tai vakiintunut sosiaalistavien keskustelujen avulla vaikeammin muokkautuvaksi kuin nuorilla.

2.3 Valvonnan asema seuraamusjärjestelmässä

Vaasan hovioikeuden mukaan jää oikeuskäytännössä nähtäväksi, tuleeko ehdotettu uudistus alentamaan vankipäivien määrää ja missä määrin rikoksen 21 vuotta täytettyään tehneitä tullaan tuomitsemaan ehdollisen vankeusrangaistuksen oheisseuraamuksena valvontaan. Hovioikeus arvioi, että oheissakko ja valvonta saatettaisiin joissakin tapauksissa määrätä silloinkin, kun nykyisessä rangaistuskäytännössä päädyttäisiin jo ehdottomaan vankeusrangaistukseen.

Valtakunnansyyttäjänviraston mukaan työryhmän mietinnöstä saa sen käsityksen, että ehdotetun uuden kombinaation (ehdollinen vankeus ja oheisseuraamuksena valvonta aikuiselle) tavoiteltuna kohderyhmänä ovat henkilöt, joille olisi tulossa ehdoton vankeusrangaistus, mutta jotka eivät päihdeongelmansa takia sovellu yhdyskuntapalveluun. Päihdeongelmiensa takia rikoskierteeseen joutuneelle henkilölle valvojan henkilökohtaisesta tuesta ja valvontaan liitetystä kuntoutuksesta tai avohoidosta on aivan varmasti enemmän hyötyä kuin vankilaan joutumisesta. Valtakunnansyyttäjänvirasto pitää kannatettavana ehdotuksena myös sitä, että samalla kertaa olisi mahdollista tuomita ehdolliseen vankeuteen, valvontaan ja vielä oheissakkoon eli kaksi oheisseuraamusta.

Suomen Asianajajaliitto pitää tärkeänä, ettei yleinen rangaistuskäytäntö tulevien muutosten vuoksi ankaroidu itsessään. Ei ole tavoiteltavaa, että ehdollinen vankeusrangaistus oheisseuraamuksen kanssa muodostuisi uudeksi normaaliksi pelkän ehdollisen vankeusrangaistuksen tilalle ja ehdottoman vankeusrangaistuksen käytön kynnyks alenee yhtään vakavammissa tapauksissa. Lisäseuraamusten määrän laajentamisen tulee pikemminkin vähentää ehdottoman vankeusrangaistuksen käyttöä kuin lisätä sitä.

Suomen Lakimiesliiton mukaan jatkovalmistelussa olisi syytä selventää myös valvontarangaistuksen (ehdotettu valvonta) suhdetta muihin seuraamuksiin. Perusteluista eivät riittävän yksiselitteisesti käy ilmi seuraavat seikat: Miten valvontarangaistuksen soveltamisalassa on otettu huomioon rikoksenteikijälle aiemmin tuomitut sakkorangaistukset? Onko oheisseuraamuksena tuomittavan valvontarangaistuksen käyttönotolla

tarkoitus lisätä ehdollisen vankeuden käyttöä ja ehdollisten vankeusrangaistusten ketjua? Voidaanko valvontarangaistus tuomita rikoksentehtäjälle, joka on aiemmin tuomittu ehdottomaan vankeuteen, mutta jonka aikaisemmasta rikollisuudesta on jo kulunut aikaa? Mikä on oheisseuraamuksena tuomittavan valvontarangaistuksen ja ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta tuomittavan yhdyskuntapalvelun suhde?

Suomen syyttäjäyhdistyksen käsityksen mukaan kyse ei olisi rangaistusta ankaroittavasta tekijästä, vaan puhtaasta oheisseuraamuksesta. Lopullisen säädöksen tulee kuitenkin olla siten yksiselitteinen, että sen soveltaminen ei johda tuomioistuimissa sen ristiriitaiseen soveltamiseen. Syyttäjän työ määrä tulee epäselvässä säädöstilanteessa lisääntymään oleellisesti, kun mahdollisesti muuttuvaan rangaistuskäytäntöön tulee hakea korkeimpien oikeusasteiden päätöksiä.

Oikeustieteen lisensiaatti Timo Lehtonen huomauttaa, että valvonnassa olisi kysymys olisi siten jälleen uudesta portaasta ehdollisen ja ehdottoman vankeuden väliin. Tässä välissä alkaa jo ennestään olla aika ahdasta ja rangaistusjärjestelmä menisi entistään hienojakoisemmaksi. Seuraamusvaihtoehdot siis lisääntyisivät. Tämä on omiaan lisäämään tuomioistuinten perustelemistaakkaa ja lisäänee jossain määrin muutoksenhakuja.

2.4 Seuraamukset ehtojen rikkomisesta

Helsingin käräjäoikeus pitää muutoksia yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettuun lakiin sinänsä kannatettavina. Ongelmallista on kuitenkin se, että valvonnan velvollisuuksien rikkomisen seurauksena voisi ehdotuksen mukaan olla vain huomautus, varoitus ja valvonta-ajan pidentäminen.

Nämä eivät käräjäoikeuden mukaan ole välttämättä riittävän tehokkaita, koska kysymys on aikuisesta. Asian jatkovalmistelussa olisikin aiheellista tarkastella sitä, tulisiko velvollisuuksien rikkomisen mahdollisena seurauksena olla ehdollisen rangaistuksen määrääminen pantavaksi täytäntöön joko kokonaan tai osittain.

Myös *Varsinais-Suomen käräjäoikeus* pitää rangaistusjärjestelmän kokonaisuuden ja sen uskottavuuden kannalta ongelmallisimpana sitä, että tuomitun valvonnan laiminlyömisestä ei ole tarjolla mitään konkreettista haitallista seuraamusta. Valvonnan keson pidentämisestä ei voi pitää riittävänä sanktiona. Käytännössä valvontatapaamiseen noutamistakaan ei poliisin resurssitilanteen vuoksi voitane ainakaan suuremmissa kaupungeissa tosiasiaassa käyttää siitäkään syystä, että tässä tarkoituksessa kiinnipitämiselle säädetty kuuden tunnin enimmäisaika on huomattavan lyhyt. Koska valvonta

on tuomitun rangaistusseuraamuksen osa, käräjäoikeus katsoo, että myös siihen liittyvien velvollisuuksien laiminlyönnistä tulee säätää jonkinlainen konkreettinen seuraamus.

Eduskunnan oikeusasiamies huomauttaa, että oheisvalvonnan ehtojen rikkomisen oikeasuhtaista seuraamusta pohdittaessa on lähtökohtana perustelua ajatella myös tilannetta, jossa valvontaan sitoutunut rikoksenteijä on välttänyt vankilaan joutumisen vakuutettuaan tuomarille noudattavansa valvonnan ehtoja. Mikäli oheisvalvontaan tuomittu rikoksenteijä päättää lupauksistaan huolimatta totaalisesti olla noudattamatta valvonnan ehtoja, ei valvonta-ajan pidentäminen muodosta hänelle todellista uhkaa. Asian jatkovalmistelussa olisikin oikeusasiamiehen mielestä syytä pohtia, tulisiko velvollisuuksien rikkomisen mahdollisena seurauksena olla ehdollisen rangaistuksen määrääminen pantavaksi täytäntöön joko kokonaan tai osittain.

Myös *Pirkanmaan käräjäoikeus* ehdottaa valvonnan ja hoidon laiminlyönnin sanktiointia niin, että se voisi toimia perusteena ehdollisen rangaistuksen määräämiseksi pantavaksi täytäntöön.

Suomen Lakimiesliitto kiinnittää huomiota siihen, että valvontarangaistuksen laiminlyöntiä ei ole kriminalisoitu. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että rikoksenteijä voi laiminlyödä valvontarangaistukseen kuuluvat velvoitteensa ilman, että hänelle aiheutuu siitä seuraamuksia. Mahdollinen poliisin toimesta suoritettava nouto hoitosuunnitelman mukaiseen kuntoutukseen tai avohoitoon sekä valvontarangaistuksen koeajan pidentäminen eivät ole tällaisia kerrottuja seuraamuksia. Voitaneen siten kysyä, onko tarkoituksenmukaista säätää sellaisesta oheisseuraamuksesta, joka ei ole täytäntöönpanokelpoinen rangaistusseuraamus.

Myös *Suomen tuomariliitto* arvostelee sitä, että valvontaan liittyvien velvollisuuksien rikkomistilanteissa ei olisi käytettävissä ankarampaa sanktiota kuin valvonta-ajan pidentäminen. Näistä syistä on pelättävissä, että tuomittavien sitoutuminen valvontaan jää puutteelliseksi, jolloin valvonnalle asetettuja tavoitteita tuskin saavutetaan.

Tuomariliitto kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että valvontaan määrääminen ei edellyttäisi tuomittavan suostumusta, mutta sen sijaan valvontaan ei voitaisi ilman suostumusta sisällyttää yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettuun lakiin ehdotetussa uudessa 60 §:n 3 momentissa tarkoitettua kuntoutusta tai avohoitoa. Tuomariliiton mielestä suostumuksen asettamista valvontaan määräämisen edellytykseksi ja valvontaan liittyvien velvollisuuksien tehokasta sanktioimista olisi syytä vielä selvittää jatkovalmistelussa.

Keskusrikospoliisi katsoo, että on oltava mahdollisuus harkinnan mukaan hyödyntää erilaisia valvonnan tiukennuksia tai mahdollisesti vapauden menetystä sekä tahdonvastaisten hoitajaksojen mahdollisuutta, jos tuomittu ei noudata ehtoja tai tulee ilmi, että hänen elämässään tapahtuu muutoksia huonompaan suuntaan.

Lisäksi *oikeustieteen lisensiaatti Timo Lehtonen* esittää kysymyksen siitä, onko valvonta-ajan pidentäminen tehokas seuraamus valvontaan liittyviä velvoitteita jo rikkonutta kohtaan.

2.5 Seuraamusselvitykset

Varsinais-Suomen käräjäoikeuden mukaan tietoa siitä, onko ”tekijän henkilökohtaisissa oloissa jotakin valvonnan tarvetta aiheuttavaa” ei voine kuin poikkeuksellisesti olla ennen pääkäsitelyä syyttäjällä taikka käräjäoikeudella käytettävissä olevien asiakirjojen perusteella. Sanottu saattaa siten aiheuttaa tarpeen teettää seuraamusselvitys kaikista sellaisista epäilyistä, joilla on aikaisempi rikosrekisterimerkintä, mutta joille todennäköisesti ei kuitenkaan käsiteltäväksi tulleesta uudesta rikoksesta vielä tuomita ehdotonta vankeusrangaistusta. Tällaisia tapauksia esiintyy hyvin runsaasti, mikä herättää epäilyksen myös siitä, missä määrin realistisena mietinnössä arvioitua yhteensä noin 1.000 (500+500) vuosittaisen seuraamusselvityksen tarvetta voidaan pitää.

Pirkanmaan käräjäoikeuden näkemyksen mukaan säännös jättää paljon harkintaa sille, hankitaanko epäilyistä seuraamusselvitys vai ei. Tilanteet tulisi rajata tarkemmin. Muuten ratkaisu jää liiaksi syyttäjän aktiivisuuden varaan ja on vaara, että säännös jää kuolleeksi kirjaimeksi. Ehdotettua 21 vuotta täyttäneiden valvontaa ei voida pitää vielä onnistuneena ilman tarkempaa ja velvoittavampaa rajausta seuraamusselvitysten tekemisestä.

Pirkanmaan käräjäoikeus pitää ongelmallisena myös päihdeongelman suostumusten ottamista seuraamusselvityksessä. Annetaanko suostumukset lievemmän seuraamuksen toivossa ilman varsinaista halua kuntoutua?

Eduskunnan oikeusasiamies muistuttaa, että päivittäisrikosjuttujen läpivirtauksen tehokkuuden korostaminen on saanut aikaan sen, etteivät syyttäjät ja tuomarit enää tapaa rikosjuttujen vastaajia eikä heillä ole aikuisen vastaajan oloista asiakirjojen perusteella yleensä muuta selvitystä kuin rikosrekisterinote. Mahdollisista päihdeongelmista ei siis yleensä saada tietoa ennen seuraamusselvityksen hankkimista.

Seuraamusselvityksiä ei kuitenkaan käytännössä voida hankkia kaikista vastaajista tai edes kaikista niistä vastaajista, joiden rikosten taustalla kenties on päihdeongelma. Käytännössä seuraamusselvitys pyydettäisiin oletettavasti jatkossakin tilanteessa, jossa rikosrekisteristä ilmenevien aikaisempien tuomioiden perusteella näyttää siltä, ettei ehdollinen rangaistus enää yksin riitä. Seuraamusselvityksessä otettaisiin siis samanaikaisesti kantaa sekä yhdyskuntapalvelun mahdollisuuteen että oheisvalvonnan mahdollisuuteen. Oheisvalvonta voisi kuitenkin uusien rikosten ehkäisemiseksi olla tarpeen jo tätä ennen.

Valtakunnansyyttäjänvirasto toteaa, että valvonta-ajan pidentäminen on ainoa konkreettinen sanktio valvontaan liittyvien velvollisuuksien rikkomisesta. Tästä näkökulmasta ennen tuomioistuimen seuraamusharkintaa laadittavan seuraamusselvityksen laadullinen merkitys korostuu. Syyttäjän tai tuomioistuimen pyytämässä seuraamusselvityksessä Rikosseuraamuslaitos arvioi rikoksesta epäillyn edellytykset ja valmiudet suoriutua valvonnasta sekä selvittää sen, suostuuko henkilö valvontaa sisällytettävään kuntoutukseen tai avohoitoon. Arvion tulisi olla realistinen myös siltä osin, kykeneekö henkilö tosiasiaissa sitoutumaan kaikkeen siihen, mitä valvonta parhaimmillaan pystyy tarjoamaan.

Rikosseuraamuslaitos arvioi, että on vaikea määritellä tarkoin milloin syyttäjän tulisi pyytää seuraamusselvitys 21 vuotta täyttäneen valvontaan liittyen. Länsi-Suomen rikosseuraamusalue piti ehdotusta pääosin hyvänä, mutta näki kriittisenä kohtana seuraamusselvitysten pyytämiseen liittyvän käytännön. Rikoslakiin ehdotettu tarkennus ei alueen näkökulman mukaan ole riittävä ohjaamaan syyttäjän harkintaa seuraamusselvityksen pyytämisessä.

Suomen Lakimiesliitto muistuttaa, että seuraamusselvitysten laadinta vie aikaa ja resursseja. Koska selvitysten laadinta pidentää jo nykyisellään rikosasioiden kokonaiskäsitelyaikoja, Rikosseuraamuslaitoksen riittävä resursointi on erityisen tärkeää, jotteivät rikosasioiden kokonaiskäsitelyajat entisestään pitene.

Suomen Kuntaliitto muistuttaa, että avohoito ja kuntoutus valvonnan osana vaativat henkilön suostumuksen. Huomioitavaa on, että henkilöllä on näin ollen lainsäädännön näkökulmasta itsemääräämisoikeus, eli oikeus muuttaa mielensä hoidon tai kuntoutuksen tarpeellisuudesta. Olisikin tärkeää, että seuraamusselvitys tehtäisiin perusteellisesti ja laadullisesti hyvin. Näin välttyttäisiin tilanteista, jossa avohoito tai kuntoutus keskeytyy esim. siitä syystä, että tuomittu ei ole tiennyt mihin hän sitoutuu.

Kriminaalihuollon tukisäätiö KRITS ehdottaa, että lain voimaan tullessa seuraamusselvityksiä pyydettäisiin matalalla kynnyksellä, koska kaikkea tarvittavaa tietoa esimerkiksi riippuvuusongelmista ei ole ilman selvitystä välttämättä käytettävissä.

Oikeustieteen lisensiaatti Timo Lehtonen arvioi, että valvonnan tuomitsemisen edellytyksissä haastavin kohta tuomioistuimen kannalta on tekijän (tämänhetkiset) henkilökohtaiset olot. Tässä kohdin seuraamusselvityksestä saatavien tietojen merkitys on keskeinen. Tuomioistuimen pitää muodostaa käsitys seuraamusselvityksen hankkimisen tarpeellisuudesta jo haastamisvaiheessa. Jos vasta pääkäsittelyssä päädytään seuraamusselvityksen hankkimiseen, seurauksena on lykkäys ja käsittelyn pitkittyminen.

2.6 Yhdyskuntapalvelun tuntimäärä

Helsingin hovioikeuden käsityksen mukaan tuomittavan yhdyskuntapalvelun tuntimäärän korottamisella pyritään siihen, että ankarissa ehdollisissa vankeuksissa voitaisiin saavuttaa aikaisempaa tuntuvampi rangaistus. Tavoitetta on pidettävä kannatettavana, kun otetaan huomioon, että pitkissä ehdollisissa vankeuksissa toisena vaihtoehtona on usein ehdottoman vankeuden tuomitseminen.

Helsingin käräjäoikeus pitää kannatettavana muutosta, jolla pidennetään ehdollisen vankeuden ohessa tuomittavaa yhdyskuntapalvelua 90 tunnista 120 tuntiin.

Varsinais-Suomen käräjäoikeus pitää yhdyskuntapalvelun tuntimäärää koskevaa muutosta perusteltuna, eikä sillä ole työryhmän mietintöön tältä osin lausuttavaa.

Rikosseuraamuslaitokselle alueilta ja yksittäisiltä virkamiehiltä tulleissa arvioissa yhdyskuntapalvelun tuntimäärän nostamista on pidetty hyvänä muutosehdotuksena. Muutos ankaroitaisi erityisesti pitkiä ehdollisia tuomioita, joita annetaan kohtuullisen vakavista rikoksista.

Suomen Lakimiesliitto pitää kannatettavana sitä, että oheisseuraamuksena tuomittavan yhdyskuntapalvelun enimmäistuntimäärä nostetaan nykyisestä 90 tunnista 120 tuntiin.

Myös Suomen tuomariliitto kannattaa esitettyä oheisrangaistuksena tuomittavan yhdyskuntapalvelun enimmäistuntimäärän lisäämistä. Tuomariliiton mielestä työryhmän ehdotus voitaisiin tältä osin toteuttaa riippumatta siitä, toteutetaanko myös työryhmän ehdottamat ehdollisen vankeuden ohella tuomittavaa valvontaa koskevat uudistukset.

Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnan professori Minna Kimpimäki toteaa, että rangaistuksen tuntuus epäilemättä lisääntyisikin niiden henkilöiden kohdalla, jotka lainmuutoksen seurauksena tuomittaisiin ehdollisen rangaistuksen ohella aiempaa pi-

dempiiin yhdyskuntapalveluihin. Esitetyn muutoksen vaikutukset jäisivät kuitenkin riippumaan siitä, missä määrin tätä korkeampaa enimmäistuntimäärää käytännössä hyödynnettäisiin. Käytännössä rangaistuksia varsin harvoin määrätään rangaistusasteikojen yläpäästä. Lienee myös selvää, että tällä enimmäistuntimäärän muutoksella tuskin olisi merkittävää vaikutusta siihen, miten suuri yleisö ehdollisen vankeuden vaikutavuuden kokee.

Helsingin poliisilaitoksen arvion mukaan oheisseuraamuksena tuomittavan yhdyskuntapalvelun enimmäistuntimäärän nostaminen 90 tunnista 120 tuntiin on esitysluonnoksessa perusteltu hyvin. Poliisilaitoksen näkemyksen mukaan yhdyskuntapalvelun enimmäismäärän korottamisella on mahdollista kiinnittää rikoksen uusijat entistä paremmin kontrollijärjestelmän piiriin.

2.7 Ehdotusten kustannukset

Eduskunnan oikeusasiamies arvioi, että ehdotetun rangaistusyhdistelmän uskottavuus jäisi hyvin kyseenalaiseksi, jos hoidollisia palveluja, joihin on suostuttu ja sitouduttu, ei puutteellisista resursseista johtuen voitaisi toteuttaa valvonta-aikana. Kärjistettynä tilannetta voitaisiin verrata siihen, ettei ehdottomia vankeusrangaistuksia resurssien puutteen vuoksi laitettaisi täytäntöön. Tilanteessa, jossa tuomioistuin olisi tarkan harkinnan jälkeen päätenyt oheisvalvontaan, mutta sitä ei voitaisi resurssisyistä hoidon osalta toteuttaa, loukattaisiin myös periaatetta, jonka mukaan tuomioistuin päättää rangaistuksista. Eduskunnan oikeusasiamies pitää tärkeänä, että oheisvalvonnan toteuttamiseen varmistetaan myös hoidollisten elementtien osalta riittävät resurssit.

Valtiovarainministeriö korostaa, että esityksen taloudelliset vaikutukset tulee arvioida ja yksilöidä kattavasti esityksen jatkovalmistelussa. Esityksen mukaisista muutoksista aiheutuvat kustannukset on katettava valtiontalouden kehyspäästösten ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosimäärien puitteissa, mikä on myös todettava esityksessä.

Rikosseuraamuslaitos pitää hoidon saamisen varmistamiseksi välttämättömänä, että ehdotettuun seuraamukseen liittyvän päihdehoidon kustannukset tulisivat Rikosseuraamuslaitoksen maksettaviksi. Rikosseuraamuslaitos viittaa asiassa yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 12 §:ään, jonka mukaan kunta vastaa kunnallisten peruspalvelujen kustannuksista ja Rikosseuraamuslaitos yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoon liittyvien toimintojen kustannuksista.

Rikosseuraamuslaitos arvioi, että ongelmaksi saattaisi tämän jälkeen nousta muihin seuraamuksiin tuomittujen päihdehoidon saamisen varmistaminen yhdenvertaisesti.

Vaikuttaisi epätasa-arvoiselta, että joillekin tuomituille voitaisiin kustantaa päihdehoito Rikosseuraamuslaitoksen toimesta, mutta toisille ei. Päihdehoidon saatavuus vaihtelee paikkakunnittain, joten huolimatta kunnan velvollisuudesta tarjota päihdehoitoa, sitä ei aina ole saatavilla.

Lisäksi ehdotettavaan valvontaan liittyvät kustannukset tulisi Rikosseuraamuslaitoksen käsityksen mukaan arvioida huolellisemmin kuin työryhmämietinnössä on voitu tehdä. Eräs keino lähestyä ongelmaa olisi selvittää tilannetta kokeilulain turvin, kuten tehtiin yhdyskuntapalvelun ja nuorisorangaistuksen kohdalla.

Turun yliopiston oikeustieteen professori Jussi Tapanin näkemyksen mukaan mietintöön sisältyvä taloudellinen analyysi osoittaa, että taloudelliset seikat eivät voi muodostaa estettä uudistukselle. Päinvastoin voidaan arvioida, että laskelmassa esitetty taloudellinen lisäpanostus olisi kriminaalipoliittisesti erittäin perusteltua.

Suomen Asianajajaliitto pitää taloudellisten voimavarojen kohdentamista päihdetyöhön ja -kuntoutukseen tärkeänä, sillä niillä keinoin voidaan konkreettisesti vaikuttaa hyvinkin paljon rikoksentekeijöiden uusimisriskiin ja yhteiskuntaan sopeutumiseen.

Suomen Lakimiesliitto katsoo, että esityksen arvioidut kustannukset 3,2 miljoonaa ovat verrattain suuria oikeudenhoidon alalla, johon jo muutenkin on kohdistunut huomattavia säästöpaineita ja henkilöstöresurssien leikkauksia. Esityksissä ei ole lainkaan arvioitu sitä, aiheuttaako kerrottu uudistus säästöjä esimerkiksi vankeinhoidossa tai oikeuslaitoksessa ja jos, minkä suuruisia nämä säästöt ovat. Jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää huomiota uudistuksen taloudellisiin kokonaiskustannuksiin, joissa arvioidaan myös uudistuksen hyöty/panos suhdetta.

Suomen Kuntaliitto toteaa, että mietinnön mukaan päihdekuntoutus aiheuttaisi uusia kustannuksia noin 1 miljoona euroa. Koska kustannusvastuu kuntien ja Rikosseuraamuslaitoksen välillä vaihtelee jo nyt, tulisi Kuntaliiton näkemyksen mukaan valtion vastata tulevaisuudessa kaikista kustannuksista jotka liittyvät ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksiin, myös valvontaan sisältyvästä avohoidosta ja kuntoutuksesta. Näin vastuu olisi selkeä, eivätkä kunnat olisi eriarvoisessa asemassa kustannusvastuun osalta.

Suomen tuomariliiton käsityksen mukaan mietinnössä arvioitu 300–500 valvontaa on alhainen lukumäärä verrattuna niiden rikoksesta tuomittujen henkilöiden määrään, joihin valvonnan voidaan arvioida soveltuvan. Alati kasvava määrä tuomituista vuositasolla kärsii päihdeongelmista. Tällaisessa tilanteessa päihdeongelma on pääsääntöisesti merkittävin uusimisriskiä korottava tekijä, ja näissä tapauksissa voidaankin arvioida ehdotetusta ehdollisen rangaistuksen ohessa tuomittavasta valvonnasta olevan

eniten hyötyä. Edellä todettuun nähden ehdotetuista uudistuksista aiheutuvat kustannukset voivat hyvin todennäköisesti olla jopa merkittävästi suuremmat kuin mietinnössä arvioidut (s. 57) runsaat 3.200.000 euroa, joka jo sinänsä olisi aiheutuvien lisäkustannusten määränä varsin korkea, verrattuna esimerkiksi siihen, minkälaisia panostuksia tuomioistuinten toiminnan kehittämiseen on viime vuosina haluttu tehdä.

Lisäksi Tuomariliitto kiinnittää huomiota siihen, että ehdotettu valvonta väistämättä lisää vastaajien henkilökohtaisen läsnäolon tarvetta oikeudenkäynneissä, mikä vaikuttaa suoraan tuomioistuinten ja syyttäjien resurssien tarpeeseen. Sitä, hyötyisikö vastaaja ehdollisen vankeuden ohella määrättävästä valvonnasta tai millaisia ovat vastaajan uusimisriski ja muut asiaan vaikuttavat seikat ei voitane arvioida pelkästään asiakirja-aineiston perusteella, varsinkaan jos valvontaan ehdotuksessa esitetyllä tavalla voidaan tuomita myös vastoin vastaajan omaa tahtoa. Tämä lisäresurssien tarve on jätetty mietinnössä kokonaan arvioimatta. Edellä todettujen lisäkustannusten määräkin huomioon ottaen on erittäin tärkeää, että valvontaan määrätään nimenomaan sellaisia tuomittavia, jotka ovat itse siihen sitoutuneita ja joiden voidaan arvioida eniten hyötyvän valvonnasta.

2.8 Valvonta ja koeaika

Vaasan hovioikeuden mukaan sitä, että ehdollisen vankeusrangaistuksen oheisseuramuksena tuomittava valvonta voisi jatkua ehdollisen vankeuden koeajan päättymisen jälkeen, ei tulisi jättää tulkinnan varaan.

Valtakunnansyyttäjänvirasto toteaa työryhmän päätyneen mietinnössään siihen, ettei yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 60 §:n perusteluissa mainittu seikalla (valvonta-aika päättyy viimeistään, kun ehdollisen vankeuden koeaika loppuu) ole merkitystä ja ettei nyt ehdotettujen lainmuutosten yhteydessä asiaa tarvitse säännöksellä täsmentää. Syyttäjälaitoksen kanta on päinvastainen. Selventävä säännös tarvitaan. Näin senkin vuoksi, että tuomiolauselmaan tulostuu automaattisesti teksti "Vastaaja tuomitaan valvontaan yhden vuoden kolmen kuukauden ajaksi. Valvonta-aika päättyy viimeistään, kun ehdollisen vankeuden koeaika loppuu." Jos tekstiä ei voida järjestelmästä poistaa, kuten on arveltu, aiheuttanee se ainakin tuomion täytäntöönpanovaiheessa päänvaivaa.

Rikosseuraamuslaitoksen mukaan vaikuttaa siltä, että valvonta-aikaa ja koeaikaa tulee jatkossa tarkastella toisistaan riippumattomina. Käytännön soveltaminen voitaisiin aloittaa täytäntöönpanotyössä jo nyt. Rikosseuraamuslaitos toivoo, että tulkinta olisi jatkossa sama myös nuorten valvonnassa, jos työryhmän pohdinta siitä, että koeaika ja valvonta-aika olisivat jatkossa toisistaan riippumattomia johtaa toimenpiteisiin.

Turun yliopiston oikeustieteen professori Jussi Tapani on työryhmän kanssa samaa mieltä siitä, että voimassa olevaa normistoa voidaan tulkita siten, että valvonnan ei tarvitse lakata koeajan päätyttyä (s. 42–45). Näin ollen voimassa olevaan lainsäädäntöön ei ole tarpeellista tehdä muutoksia tältä osin.

Suomen Asianajajaliiton mukaan jo voimassaolevaa normistoa voidaan tulkita siten, ettei valvonnan tarvitse lakata koeajan päätyttyä, eikä voimassaolevaan lainsäädäntöön ole tarpeellista tehdä muutoksia. Riittää, että lain esitöissä mainitaan erikseen asiasta.

Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnan professori Minna Kimpimäki kiinnittää huomiota työryhmän näkemykseen, jonka mukaan valvonnan ei tulisi lakata koeajan päättyessä. Jos tällaiseen aiemmista lakien esitöissä esitetyistä näkemyksistä poikkeavaan tulkintaan päädytään, olisi siitä perusteltua ottaa maininta myös lainsäädäntöön – esimerkiksi rikoslain 2 b luvun 3 §:n 2 momenttiin.

3 Muita arvioita ja ehdotuksia

3.1 Seuraamusjärjestelmää koskevia ehdotuksia

Varsinais-Suomen käräjäoikeus pitää eräänä ehdollisen vankeusrangaistuksen koettuun tehtomuuteen liittyvänä tekijänä sitä, että ehdollisia vankeusrangaistuksia ei yleisesti määrätä pantavaksi täytäntöön rikoslain 2 b luvun 5 §:n soveltamisedellytyksiä koskevasta korkeimman oikeuden ennakkoratkaisukäytännöstä (mm. KKO 2016:56 ja KKO 2017:28) johtuvan kohtuullisen korkean kynnyksen vuoksi. Tällöin ehdollisen vankeusrangaistuksen perusajatuksena oleva varoitus- tai pelotefunktio jää jossain määrin toteutumatta. Mainittua säännöstä voisi muuttaa siten, että aikaisemman ehdollisen vankeusrangaistuksen täytäntöönpanosta säädettäisiin pääsääntö ("Tuomioistuin määrää ehdollisen vankeuden...") silloin, kun säännöksessä tälläkin hetkellä mainitut ajalliset soveltamisedellytykset täyttyvät, ellei käsillä ole laissa lueteltavia erityisiä perusteita jättää ehdollista vankeutta täytäntöönpanematta.

Toinen vastaavan kaltainen ja Varsinais-Suomen käräjäoikeuden käsityksen mukaan mahdollisesti jopa edellä mainittua vaikuttavampi muutos saattaisi olla se, että ehdolliseen vankeusrangaistukseen säädettäisiin aina liitettäväksi vähintään sakko-oheisseuraamus, josta tästäkin voitaisiin poiketa ainoastaan tietyistä erityisistä syistä. Vankeusrangaistukseen johtanut rikos on kuitenkin aina sakkorangaistuksella sovitettavaa rikosta moitittavampi. Oheisseuraamuksella olisi saavutettavissa yksinkertaisella tavalla myös jokaiselle tämän kaltaisen rikoksen tekijälle heti vaikuttava konkreettinen seuraamus niidenkin kohdalla, joille rikosrekisterimerkinnällä ei ole tosiasiallista merkitystä. Käräjäoikeus toteaa, että liikennerikosten kohdalla oheisseuraamuksen käyttö onkin jo rangaistuskäytännössä varsin vakiintunut menettelytapa, mikä olisi perusteltua ulottaa myös sellaisiin muun tyyppisiin rikoksiin, joista nyt tavanomaisesti tuomietaan yksinomaan ehdollinen vankeusrangaistus.

Kolmanneksi Varsinais-Suomen käräjäoikeus ehdottaa jatkovalmistelussa pohdittavaksi myös sitä, tulisiko oheisseuraamuksena tuomittavan yhdyskuntapalvelurangaistuksen kohdalla ehdollisen vankeusrangaistuksen vähimmäispituutta koskevaa rajaa edelleen laskea esimerkiksi kuuteen kuukauteen. Tällöin myös varsin vaikuttava yhdyskuntaoheisseuraamus olisi käytettävissä huomattavasti suuremmassa määrässä tapauksia. Sellaisia rikoslajeja, jotka tavanomaisimmilla tekotavoilla nyt käytännössä jäävät kokonaan yhdyskuntapalveluseuraamuksen ulkopuolelle, on varsin runsaasti.

Esimerkiksi pahoinpitelyrikosten rangaistuskäytännössä yhdyskuntapalvelu oheisseuraamuksena ei useinkaan voi tulla kysymykseen, vaikka rikoksessa olisi käytetty ver-raten vakavaakin väkivaltaa.

Rikosseuraamuslaitoksen näkemyksen mukaan Suomen nykyisestä yhdyskuntaseuraamusjärjestelmästä puuttuu uskottava, kuntouttavia elementtejä sisältävä yhdyskuntaseuraamus 21 vuotta täyttäneille. Niille rikoksista epäillyille, joiden rikosten tekeminen liittyy päihiteiden ongelmakäyttöön ja laajemmin epäsosiaaliseen elämäntapaan sekä näiden mukanaan tuomaan elämänhallinnan puutteeseen, ei lainsäädännöstä löydy sopivaa yhdyskuntaseuraamusta, ellei ehdollista vankeutta pidetä sellaisena.

Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueen lausunnossa nähtiin, että valvontarangaistus olisi valvontaa tarkoituksenmukaisempi oheisseuraamus päihdeongelmaiselle kohderyhmälle, koska se tarjoaisi valvontaa ja yhdyskuntapalvelua tuntuvamman tuen, kontrollin ja kuntoutuksen. Vaikkakin valvontarangaistuksella voitaisiin tukea tuomittua, ei ehdotusta tule Rikosseuraamuslaitoksen näkökulmasta viedä eteenpäin. Valvontarangaistus oheisseuraamuksena saattaisi johtaa lyhyiden vankeustuomioiden määrän kasvuun eikä tätä voida pitää Rikosseuraamuslaitoksen strategian mukaisena.

Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueen lausunnossa pohdittiin myös nykyisten yhdyskuntaseuraamusten aseman selkiinnyttämistä ja haluttiin selvittää ne pullonkaulat, jotka estävät yhdyskuntapalvelun ja valvontarangaistuksen nykyistä mittavamman käytön.

Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen lausunnossa nostettiin esiin tarve seuraamukselle, joka voitaisiin tuomita sellaisille syytetyille, jotka eivät vakavan päihderiippuvuuden vuoksi sovellu yhdyskuntapalveluun eivätkä edes saavu seuraamusselvityshaastatteluun, jolloin voitaisiin harkita valvontarangaistuksen mahdollisuutta.

Suomen tuomariliitto huomauttaa, että yhdyskuntapalveluseuraamus, valvontarangaistus ja nuorisorangaistus muodostavat väliportaita ehdollisen ja ehdottoman vankeuden välille, mutta niiden käyttöala on rajoitettu selvästi ehdollisen vankeuden käyttöalaa vähäisempiin rangaistuksiin. Tuomariliitto katsoo, että nyt ehdotetun valvontaa koskevan osittaisuudistuksen sijasta tulisi käynnistää hanke seuraamusjärjestelmän kokonaisvaltaiseksi uudistamiseksi. Samassa yhteydessä voitaisiin selvittää, olisiko ehdollisen vankeuden koeaikaan tarpeellista liittää aina jokin valvontaelementti seuraauksineen kuten esimerkiksi Ruotsissa.

Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnan professori Minna Kimpimäen mukaan seuraamusten porrastuksen arvioinnin kannalta työryhmän ehdollisen vankeuden

oheisseuraamuksiin rajautuvaa tehtävää voi pitää valitettavan kapeana. Oheisseuraamuksena määrättävän yhdyskuntapalvelun tuntimäärän kasvattaminen toki ainakin jossain määrin kaventaa eroa pitkän ehdollisen vankeuden ja ehdottoman vankeuden koetun vaikuttavuuden välillä ainakin niissä tapauksissa, joissa yhdyskuntapalvelun määrääminen on mahdollista. Tehokkaammin ja selkeämmin tämä porrastus olisi kuitenkin toteutettavissa sitä kautta, että yhdyskuntapalvelusta ja valvontarangaistuksesta tehtäisiin ehdollisen ja ehdottoman vankeuden väliin sijoituvia itsenäisiä rangaistuslajeja ja tarvittaessa laajennettaisiin niiden soveltamisalaa. Arvioitaessa esityksen merkitystä rangaistusten porrastuksen kannalta on myös syytä huomata, että ehdollisen ja ehdottoman vankeuden välinen ero on suurimmillaan nimenomaan silloin, kun yhdyskuntapalvelu ei tule kysymykseen.

Poliisihallitus katsoo työryhmän tavoin, että ehdollisen vankeusrangaistuksen ja vankeusrangaistuksen välinen jyrkkä porras on johdonmukaisen seuraamusjärjestelmän kannalta ongelmallinen. Tämän portaan madaltaminen oheisseuraamuksia ja niiden käyttömahdollisuuksia lisäämällä on kannatettava tavoite, vaikka seuraamusjärjestelmä erilaisten oheisseuraamusten myötä on muodostunut hivenen monimutkaiseksi ja vaikeaselkoiseksi.

Helsingin poliisilaitos painottaa, että rangaistuslajin valintaan liittyvien kriteeristöjen perustelujen ehdollisen vankeuden, sen oheisseuraamusten kuten myös ehdottoman vankeuden ja sen asemasta tuomittavien yhdyskuntapalvelun ja valvontarangaistuksen välillä tulee olla selkeitä.

A-klinikkasäätiö kysyy, olisiko seuraamusjärjestelmässä jo käytännössä olemassa selkeä porrastus? Neljässä viidestä tapauksesta ehdollinen toimii riittävänä varoituksena. Riskinä on, että seuraamusjärjestelmä kiristyy käytännössä vaikeasti ennakoitavalla tavalla huono-osaisimman viidenneksen suhteen. Kun tämän viimeisen viidenneksen päihdeongelmaiseen ydinryhmään oheisseuraamuksiin olisi varattava vuosittain arviolta 3,2 miljoonaa lisäeuroa ja kun näiden toimenpiteiden yhteensovittaminen olisi epävarmaa ja kokonaisvaikuttavuus erittäin vaikeasti ennakoitavissa, olisiko jo olemassa vakuuttavampia, kustannustehokkaampia ja toimivampia tapoja kehittää seuraamusjärjestelmää?

A-klinikkasäätiö muistuttaa myös, että valvontarangaistusta käytetään yllättävän vähän suhteessa ennakoituun tarpeeseen, vaikka se käytännössä kohdentuisi juuri tähän asiakasryhmään ja vähentäisi samalla myös ehdottomia vankeusrangaistuksia. Vuosituhannen alussa suunniteltu sopimushoitoseuraamus olisi myös huomattavasti vakuuttavampi, ennakoitavampi ja päihde- ja rikoskierteeseen ajautuneiden tuomittujen kannalta todennäköisesti hyödyllisempi kuin ehdollisen vankeuden oheisseuraamusten kasvattaminen

3.2 Yksittäisiä arvioita ja ehdotuksia

Yhteydenpito rikollisryhmän jäseniin

Keskusrikospoliisi esittää, että asian jatkovalmistelussa selvitettäisiin myös mahdollisuus liittää oheisseuraamukseen (valvontaan) rajoituksia koskien yhteydenpitoa rikollisryhmien jäseniin. Rajoitukset voisivat olla samankaltaisia kuin jo nykyään käytössä valvotun koevapauden yhteydessä olevat rangaistusajan suunnitelmaan kirjattavissa olevat liikkumista koskevat rajoitukset ovat. Sanotunlainen yhteydenpitokiello ("jengitoimintakiello") on sisällytetty useiden Brittiläisen Kansainyhteisön maiden lainsäädäntöön, ja se on osoittautunut erityisen tehokkaaksi estämään jengien jäsenten uusintarikollisuutta.

Valvonta poliisin tietoon

Keskusrikospoliisi toteaa, että valvonnan vaikuttavuuden varmistamiseksi tiedon ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksena määrätystä valvonnasta olisi oltava poliisin käytettävissä kaikkina vuorokauden aikoina. Keskeistä olisi määritellä vastuutahot ja tarvittavat kirjaukset, jotta tieto on kaikkien valvontaviranomaisten saatavilla kohdatessa valvontaan määrätty henkilö. Yhtenä vaihtoehtona voisi olla se, että mahdollinen valvontaseuraamus syötetään henkilölle etsintäkuulutuksena poliisiasiajn tietojärjestelmään.

Viranomaisten välinen yhteistyö

Keskusrikospoliisi korostaa myös tarvetta kehittää tuomitun valvonnan osalta Rikosseuraamuslaitoksen, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä poliisin yhteistyötä. Tässä suhteessa korostuvat erityisesti sujuvan tiedonvaihdon edellytykset ja toimintamallien sovittaminen yhteisen päämäärän saavuttamiseksi.

Valvonnan lakkauttaminen

Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry kiinnittää huomiota siihen, että muutetussa täytäntöönpanolaissa, sen 60 § 4 momentissa ehdotetaan, että Rikosseuraamuslaitos voisi keskeyttää valvonnan valvonta-ajan kestänyt vähintään kuusi kuukautta silloin, kun valvoja esittää valvonnan lakkaamista. Demlan mukaan olisi tarkoituksenmukaista, että myös tuomitulla itsellään olisi mahdollisuus saattaa kysymys valvonnan keskeyttämisestä Rikosseuraamuslaitoksen arvioitavaksi. Näin ollen täytäntöönpanolain 60 § 4 momentissa olisi säädettävä, että

”Jos valvonta-ajan kestänyt vähintään kuusi kuukautta on käynyt ilmeiseksi, ettei valvonnan jatkaminen ole tarpeen, Rikosseuraamuslaitos voi valvojan tai ehdolliseen vankeusrangaistukseen tuomitun esityksestä lakkauttaa valvonnan.”

Sovellettavan lain valinta

Helsingin hovioikeus toteaa, että esityksen mukaan sovellettavan lain valintaan sovelletaan rikoslain ajallista ulottuvuutta koskevia rikoslain 3 luvun 2 §:n säännöksiä. Perusteluissa (s. 64) ei ole tarkemmin käsitelty erilaisia soveltamistilanteita. Sovelletavan lain valinnassa lähtökohtana on tekohetken laki ja tekohetken jälkeen säädetty uusi laki tulee sovellettavaksi, jos uusi laki johtaa tekohetken lakia lievempään lopputulokseen.

Esitetyt muutokset voivat johtaa yksittäistapauksista johtuvista eroista riippuen joko ankarampaan tai lievempään lopputulokseen kuin aikaisempi laki. Ehdotetusta sääntelystä ei voida yksiselitteisesti sanoa, onko se ankarampi vai lievempi kuin aikaisempi sääntely.

Tämän vuoksi yksittäisessä ratkaisutilanteessa tulee arvioitavaksi, sovelletaanko tekohetkellä voimassa ollutta lakia vai uusia oheisseuraamuksia koskevaa sääntelyä. Jossain tilanteissa voi tilanne olla nimittäin se, että uusi sääntely mahdollistaa vielä ehdollisen vankeuden käyttämisen, kun tekohetken lainsäädännön mukaan seuraamukseksi olisi jo tuomittu ehdoton vankeus.

Soveltamistilanteiden moninaisuuden vuoksi ehdotettua voimaantulosäännöstä yksityiskohtaisempaa säännöstä ei ole tarpeen säätää. Sen sijaan ehdotuksen perusteluissa olisi syytä tuoda esille nykyistä tarkemmin soveltamistilanteiden moninaisuus ja käsitellä myös korkeimman oikeuden ratkaisusta (KKO 2003:134) ilmenevät ratkaisuvaihtoehdot.

Matkakustannukset

Kriminaalihuollon tukisäätiö KRITS kiinnittää huomiota siihen, ettei ehdotuksessa ole huomioitu matkakustannuksia. Yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 32 §:n mukaan tuomitulle maksetaan hakemuksesta täytäntöönpanoon kuuluvaan valvontaan ja toimintaan osallistumiseen liittyvät matkakustannukset valtion varoista, jos hän ei kykene niitä itse kohtuullisesti maksamaan. On todennäköistä, että ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksiin tuomitut varattomat ja vähävaraiset henkilöt tulevat hakemaan korvauksia matkakustannuksiin. Mahdollisesti itse maksettavat matkakustannukset esimerkiksi A-klinikalle saattavat vaikuttaa suostumuksen antamiseen.

Kriminaalihuollon tukisäätiö ehdottaa, että Rikosseuraamuslaitoksen ohjeella täsmennetään matkakustannusten korvaamista henkilöiden yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi.

Perustuslain sosiaaliset oikeudet ja päihdekuntoutus

Eduskunnan oikeusasiamiehen näkemyksen mukaan rangaistusyhdistelmien, joihin sisältyy hoidollisia elementtejä, voidaan arvioida vaikuttavan myönteisesti paitsi turvallisuuteen liittyvien perusoikeuksien myös perustuslain 19 §:ssä tarkoitettujen sosiaalisten oikeuksien toteutumiseen.

Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry suhtautuu kriittisesti siihen, mitä ehdotuksessa mainitaan säätämisyjärjestyksestä ja perustuslain 19 §:stä.

Ehdotuksessa todetaan:

”Vaikka valvonta on rangaistus, sen käytön edellytyksiin liittyy olennaisesti pyrkimys uusintarikollisuuden ehkäisemiseen niiden keinojen avulla, joita rangaistusseuramuksen toimeenpanoon sisältyy. Seuraamus mahdollistaa kuntouttavien ja avohoidollisten toimien käytön tuomitun suostumuksella. Seuraamukseen sisältyy siten piirteitä, joiden voidaan katsoa merkitsevän perustuslain 19 §:ssä tarkoitettujen sosiaalisten oikeuksien toteutumisen tukemista.”

Demla korostaa sitä, että valvonta on nimenomaan rangaistus, jonka vaikutus perustuu yksilön perusoikeuksien rajoittamiseen. Tällöin sellaiseen justifioimisen tapaan, jossa yksilölle langetetun rangaistuksen katsotaankin jollain tavalla parantavan hänen perusoikeuksiensa toteutumista, on suhtauduttava epäilevästi. Kuntouttavat ja avohoidolliset toimet osana valvontarangaistusta tukevat PL 19 §:ssä tarkoitettujen sosiaalisten oikeuksien toteutumista ihan yhtä vähän kuin ehdoton vankeusrangaistus edistää PL 19.4 §:n mukaista oikeutta asuntoon.

Liite

Oikeusministeriö pyysi ehdotuksesta lausunnon seuraavilta tahoilta:

Eduskunnan oikeusasiamies

Korkein oikeus

Valtiovarainministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriö

Sisäministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriö

Vaasan hovioikeus

Itä-Suomen hovioikeus

Helsingin hovioikeus

Helsingin käräjäoikeus

Varsinais-Suomen käräjäoikeus

Lapin käräjäoikeus

Pirkanmaan käräjäoikeus

Espoon käräjäoikeus

Valtakunnansyyttäjänvirasto

Oulun syyttäjänvirasto, Oulun päätoimipaikka

Pohjanmaan syyttäjänvirasto, Vaasan päätoimipaikka

Itä-Uudenmaan syyttäjänvirasto, Vantaan päätoimipaikka

Rikosseuraamuslaitos

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Kuntaliitto / sosiaali- ja terveysasiat

Keskusrikospoliisi

Poliisihallitus

Helsingin poliisilaitos

Suomen Lakimiesliitto

Suomen Asianajajaliitto

A-klinikkasäätiö

Kriminaalihuollon tukisäätiö KRITS ry

Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry

Suomen syyttäjäyhdistys ry

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry

Suomen tuomariliitto ry

Rikosuhripäivystys RIKU

Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta, professori Sakari Melander

Turun yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta, professori Jussi Tapani

Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta, professori Minna Kimpimäki

Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti

OIKEUSMINISTERIÖ JUSTITIEMINISTERIET

ISSN 1798-7105 (PDF)
ISBN 978-952-259-693-2 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi